

Vooremaa
Teisipäev, 30. juuli 2002. a.
[Sisukord](#)

Mustlasorkester lõi publikurekordi

Teise, klassikalisema kallakuga kontserdipoole ajaks tõmbasid mustlasmuusikud selga mustad pintsakud. Vaba, fantaasiarikas ja improvisatsiooniline vaim lehvits aga laval edasi. FOTO: ANATOLI MAKAREVIT©

Põltsamaa oli möödunud laupäeval ja pühapäeval tõeline Eestimaa keskpunkt — siia tuldi kokku autode ja bussidega. Budapesti mustlassümfooniaorkestrit kuulas lossihoovis kahel öhtul kokku üle 7000 inimese.

"Pärast mõningaid möödunudaastasi ebaõnnestumisi kippus maad võtma arvamus, et suvekontsertide aeg hakkab üldse mööda saama. Mustlasviulite projekt näitab, et kui tuua kohale esinejad, kes rahvale tõeliselt korda lähevad, jätkub ka publikut," ütles kontserdi "100 mustlasviulit" produtsent Andres Uibo pühapäeval.

Asjaolu, et ühest kontserdist väheks jääb, selgus juba talvel: ühe lossihoovi jagu pileteid hakkas lihtsalt müüdnud saama. Niisama edukalt müüdi maha korduskontserdi piletid. Väike kogus pääsmeid läks müüki ka mõlemal kontserdipäeval, ent kuuldavasti pidid mõned pühapäeval vahetult enne kontserti "ärgranud" muusikahuvilised siiski tühjal tagasi minema.

Mustlasorkestri kontserdilt saadud elamus sõltus ilmselt kuulaja maitsest ja sellest, mida ta näha lootis. Mõne silmis võis noodi ja dirigendita mänginud muusikute koostöös olla liiga palju "loksumist", mõni võis pidada kontserdi teiseks pooleks mustad ülikonnad selga tõmmanud (esimest, "rahvalikumat" poolt mängiti värvilistes vestides) 106-liikmelist seltskonda (nende hulgas vaid kaks naist!) mustlaste kohta liiga "tsiviliseerituiks". Allakirjutanule igatahes tundus, et kadunud Brahms kirjutas oma Ungari tantsud ja Liszt oma Ungari rapsoodia just unistades, et neid hakkab esitama selline ürginstinktide ajal musitseeriv kooslus. Viimases kavajärgses palas, Dinicu "Vingerpussis" näitasid orkestri kolm esiviuldajat, mida sellest pillist kõik välja võtta annab. Üleilmne simplikuningas, kogukas ja dekoratiivne Oszkar Okros näitas sel Ungari rahvapillil aga suisa kõrgpilootaži.

Eestlaslikust vaoshoitusest ei jäänud publikul mustlasmuusikuid kuulates just palju alles. Iseasi, et kõik kuulajad ei olnudki eestlased: palju oli lossihoovis kuulda ka soomekeelset juttu.

Passita üle piiri

Paljude maade kontserdipublikut elu ja musitseerimisrõõmuga turgutanud orkester sai tegelikult alguse ühest kurvast sündmusest: Ungari kuulsaima mustlaspriimase Sandor Jaroka matustest, kus sajad mustlasmuusikud avaldasid lahkunule viimast austust ühise musitseerimisega. Läbimurdeks maailmalavadele võib lugeda orkestri kaheksa aasta tagust esinemist Pariisis. Prantsusmaa ongi

saanud Ungari mustlasmuusikutest koosnevale orkestrile kui teiseks kodumaaks: sel maal annavad nad aastas tervelt 60 kontserti ja ka nende mäened ¼erfirma tegutseb Prantsusmaal Lyonis.

"See on näide sellest, kuidas osav kapitalist oskas üleminekustaadiumis endise sotsialismimaa kultuurinähtusele nõ käpa peale panna ning selle tulusaks müügiartikliks muuta," ütles Andres Uibo. Idee mustlasorkester Eestisse tuua sündis tema peas siis, kui ta poolteist aastat tagasi Prantsusmaal viibides seda imepärast muusikalist kooslust ühe sealse telekanali vahendusel nägi.

"Elavas esituses jätab nende muusika veelgi sügavama mulje," ütles Uibo. "Eriliseks teeb nende musitseerimise fantaasia ja improvisatsioonilisus. Mõnd eile mängitud lugu ei tunne täna enam äragi: iga pala sünnib iga kord kui uuesti."

Kuigi kontserdireisid viivad mustlasmuusikuid üsna kaugele (vahetult enne Põltsamaa kontserte naasid nad Austraaliast ja Uus-Meremaalt), on selle liikmed jäänud ses mõttes vähe tsiviliseerituks, et korralikke isikutunnistusi neil üldjuhul pole.

"Mina nimetaksin neid paberilipakateks, mitte passideks. Ent Eestisse pääses orkester ilma sekeldusteta: meil oli hea koostöö piirivalvega," ütles Eesti Kontserdi direktor Aivar Mäe.

Laupäeval pauguga

Andres Uibo ei jätanud kiitmata Põltsamaa lossihoovi kui väärt kontserdipaika:

"Mujal kulub ainuüksi lava ja turvaaia rentimiseks ning kokku ja lahtimonteerimiseks suur protsent kontserdi eelarvest. Siia on rajatud statsionaarne lava ning turvaaed on lossimüüride näol loomulikult olemas."

Laupäeval kontserdil juhtus, tõsi küll, väike äpardus elektriga: kontserdi esimese poole lõpu eel käis pauk ning lava oli äkki pime ja võimenduseeta. Paugu kohta on käibel kaks versiooni: ühe järgi ei pidanud alajaamas vastu nõutud 400-amprisest väiksem kaitse, teise järgi tahtis üks muusikuist, kel laval parasjagu tegevust polnud, külastada lähedusse püstitatud ajutist tualettruumi ning komistas teel sinna lava kõrval loogelnud juhtmerägastikku. Ennetähtaegselt tehtud vaheajal rike likvideeriti ning kontsert jätkus.

Põltsamaa linnapea Margi Eina sõnul oli mustlasorkestri esinemine suurima publikumenuga kontsert seitsmeaastase traditsiooniga suvekontsertide sarjas ning arvatavasti koguni arvukaima publikuga üritus linna ajaloos — juhul, kui kahe õhtu 3530 külalist kokku liita.

"Meeldiva koostöö eest kontsertide korraldamisel tahan tänada Eesti Kontserti ja Põltsamaa kultuurikeskust, kontserdi sponsoreid ja Põltsamaa Ühisgümnaasiumi puhkpilliorkestrit, kes laupäevase kontserdi eel "soojenduseks" mängis, samuti kõiki jõgevamaalasi, kes kontserdipiletid ostsid ning sellega samuti projekti toetasid," ütles Margi Ein.

RIINA MÄGI